imprimé sur www.torah-box.com/torah-pdf

אם נמוחו טמאה*) אי הכי בלא נמוחו נמי אמר רבה כי לא נמוחו בריה בפני עצמה היא ומי איכא כי האי גוונא אין והתניא *א"ר אלעזר בר' צדוק שני מעשים העלה אבא מטבעין ליבנה מעשה באשה שהיתה מפלת כמין קליפות אדומות ובאו ושאלו את אבא ואבא שאל לחכמים וחכמים שאלו לרופאים ואמרו להם אשה זו מכה יש לה בתוך מעיה שממנה מפלת כמין קליפות תטיל למים אם נמוחו טמאה ושוב מעשה באשה שהיתה מפלת כמין שערות אדומות ובאה ושאלה את אבא ואבא שאל לחכמים וחכמים לרופאים ואמרו להם שמא יש לה בתוך מעיה שממנה מפלת כמין שערות אדומות תטיל למים אם נמוחו טמאה אמר ריש לקיש *ובפושרין תניא נמי הכי תטיל למים ובפושרין רשב"ג אומר ממעכתו ברוק על גבי הצפורן מאי בינייהו אמר רבינא ממעוך על ידי הדחק איכא בינייהו התם תנן *כמה היא שרייתן בפושרין מעת לעת הכא מאי מי בעינא מעת לעת או לא שרץ ונבלה דאקושי בעינן מעת לעת אבל דם דרכיך לא או דלמא לא שנא תיקו: המפלת כמין דגים: וליפלוג נמי רבי יהודה בהא אמר ריש לקיש במחלוקת שנויה ורבנן היא ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבי יהודה עד כאן לא קאמר רבי יהודה התם אלא גבי חתיכה דעביד דם דקריש והוי חתיכה אבל בריה לא הוי ולהך לישנא דא"ר *יוחנן באי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם קמיפלגי לפלוג נמי ר' יהודה בהא מאן דמתני הך לישנא מתני הכי רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו במחלוקת שנויה ורבנן היא: המפלת כמין בהמה [וכו']: אמר רב יהודה אמר שמואל מ"ט דר' מאיר הואיל ונאמרה בו יצירה כאדם אלא מעתה המפלת דמות תנין תהא אמו טמאה לידה הואיל ונאמר בו יצירה כאדם שנאמר °ויברא אלהים את התנינים הגדולים אמרי דנין יצירה מיצירה ואין דנין בריאה מיצירה מאי נפקא מינה הא *תנא דבי רבי ישמעאל °ושב הכהן °ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה ועוד נגמר בריאה מבריאה דכתיב °ויברא אלהים את האדם בצלמו אמרי ויברא לגופיה וייצר לאפנויי ודנין יצירה מיצירה אדרבה וייצר לגופיה ויברא לאפנויי ודנין בריאה מבריאה אלא וייצר מופנה משני צדדין מופנה גבי אדם ומופנה גבי בהמה ויברא גבי אדם מופנה גבי תנינים אינו מופנה מאי מופנה גבי בהמה אילימא מדכתיב °ויעש אלהים את חית הארץ וכתיב °וייצר [ה'] אלהים מן האדמה כל חית השדה גבי תנין נמי אפנויי מופנה דכתיב °ואת כל רמש האדמה וכתיב °ויברא אלהים את התנינים הגדולים רמש דכתיב התם דיבשה הוא ומאי נפקא מינה בין מופנה מצד אחד למופנה משני צדדין נפקא מינה דאמר רב יהודה אמר שמואל *משום רבי ישמעאל כל גזרה שוה שאינה מופנה כל עיקר אין למדין הימנה מופנה מצד אחד *לרבי ישמעאל *למדין ואין משיבין לרבנן למדין ומשיבין מופנה משני צדדין דברי הכל למדין ואין משיבין ורבי ישמעאל מאי איכא בין מופנה מצד אחד למופנה משני צדדין נפקא מינה דהיכא דאיכא מופנה מצד אחד ומופנה משני צדדין שבקינן מופנה מצד אחד וילפינן

תורה אור

בראשית א

ויקרא יד

שם

בראשית א

שם

שם ב

שם א

שם

אם נמוחו טמאין. דדם הוא. אלמא אע"ג דלי מוחיה יבש היה כעפר: בריה בפני עצמה. ולא דם: כי האי גוונא. מפלת כמין שערות וקליפות: מטבעין. שם העיר: קליפות. גלדי המכה: דרך שומא להיות בה שער: ובפושרין. דאי בדק בצונן ולא נימוח לא מטהרינן לה בהכי דדילמא אי הוה בפושרין הוה נימוח: מאי בינייהו. מאי פליגי מיהא: ע"י הדחק. לת"ק אי נימוח מאליו הוא דהוי דם אבל נימוח על ידי מיעוך לאו דם הוא ולרבנן שמעון אפילו נימוח ע"י מיעוך נמי דם הוא: כמה היא שרייתן. בפ' דם הנדה * השרץ והנבלה מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין ואם יכולין להשרות ולחזור לכמות שהיו טמאין וכמה היא שרייתן כו': דאקושי. קשים: לא. בעינן מעת לעת אלא או יום או לילה ואם לא נמוחו טהורים: וליפלוג נמי ר' יהודה בהא. ויימא בין כך ובין כך טמאה דהא טעמא דר' יהודה אוקמינן * דאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם: במחלוקת שנויה. משנה זו שנויה במחלוקת דלאו סתמא דברי הכל היא אלא ר' יהודה פליג: והוי חתיכה. דטעמא לאו משום פתיחת הקבר בלא דם הוא אלא בחתיכה עצמה סבירא ליה דהויא דם וכגון שהיא מאדמה מיני דמים: ולהך לישנא כו'. כדאמרן לעיל במתניתין: יצירה. וייצר ה' אלהים (את חית השדה ואת) * עוף וגו' *) וכתיב באדם *) וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ורבנן לית להו גזירה שוה: תנין. דג גדול. ואמאי תנן [סתם] המפלת מין דגים טהורה: זו היא שיבה זו היא ביאה. כלומר ילפינן גזרה שוה משיבה לביאה כמו דהוו תרוייהו שיבה או תרוייהו ביאה מה שיבה חולץ וקוצה וטח כו': ועוד. גבי אדם נמי כתיב בריאה דכתיב ויברא אלהים את האדם בצלמו ונילף בריאת דגים מבריאת אדם: ויברא. דאדם לגופיה: וייצר לאפנויי. לגזירה שוה ודנין ג"ש למיה ולעוף דכתיב בהו יצירה דדמי מדדמי: מופנה. גבי אדם דהא כתיב ויברא: ומופנה גבי בהמה. כדמפרש דהא כתיב ויעש אלהים את חית השדה * וגו': גבי אדם מופנה. דהא כתיב וייצר: גבי תנין לאו מופנה. דלא כתיב קרא אחרינא: ופרכינן גבי תנין נמי מופנה הוא דכתיב. נקרא דויעש ואת כל רמש האדמה: ומאי נפקא מינה. דימא לך למילף משני לצדדין טפי: כל ג"ש שאינה מופנה כל עיקר אין למדין הימנה. ואפילו אין להשיב: אין משיבין. ואפי' יש להשיב: לרבנן למדין. הימנה אם אין להשיב ואם יש להשיב משיבין. והך פלוגתא דרבי ישמעאל ורבנן שמואל גמרא גמיר ליה מרביה וכאן הוא מקומה ואינה לא במשנה ולא בברייתא:

*) [בראשית ב] *) [שם]

להכי

אם נמוחו טמאה · וא"ת והא לא מיקרי יבש דהא הך דתנן בפ' דם הנדה (לקמן דף נה:) דמטמאין לחים ואין מטמאין יבשים מני התם אם יכולים לשרות ולחזור לכמות שהיו מטמאין כדאמר התם ויש לומר דמכל מקום פשיט שפיר דלא אמר כי יזוב זוב דמה דמידב דייב לא נמי התם איירי בלחים ונתייבשו והכי אע"ג דנתייבשו כיון שיכולין לחזור לכמות שהיו מטמאין אבל הכא בלחים ונתייבשו לא קמיבעיא ליה אלא ביבש מעיקרו ואפילו אם יכול להיות נימוח במים:

אבל דם דרכיך לא · וא"ת והא דם הנדה נמי קתני לקמן בהדי אינך דפרק דם הנדה (דף נה:) וי"ל דהתם איירי בדם הנדה שנפל על הבגד ונתייבש ביותר אבל דם הנדה באפי נפשיה הוי רכיך ומ"ק דהתם קתני רוק וזוב וניעו דרכיכי וי"ל דמ"מ אקושי נינהו טפי מדם דלאו התחילו ליבש זה כמה ימים דרגילין להתייבש קודם יציאתם אבל דם אינו רגיל להתייבש קודם יציאתו מן הרחם: **או** דלמא לא שנא · תימה דבפרק דם הנדה (לקמן דף נו:) תניא רשב"ג אומר בפושרין מעת לעת ואמאי לא אשמועינן רבותא טפי דאפי' לא יחזור ע"י פושרין מעת לעת אלא על ידי מיעוך טמא לרשב"ג דהא אפי' גבי דם חשיב מיעוך כל שכן בנבלה ושרץ דאקושי דע"כ ע"י מיעוך נימוח טפי מפושרין דהא אפילו את"ל דרבנן בעו מעת לעת במיעוך ע"י הדחק לא חשיב דם לרבנן:

ליפלוג נמי רבי יהודה בהא · אשערה וקליפה לא פריך דליפלוג רבי יהודה דמועטין נינהו ולא שייך בהו פתיחת קבר:

הואיל ונאמרה בהו יצירה · אף על גב דבבהמה לא כתיב בה יצירה הא אמרי' בבהמה המקשה (חולין דף עא.) דבהמה טהורה בכלל חיה טהורה ליצירה: **המפלת** דמות תנין · הוה מצי למנקט דגים סתמא דבקרא דויברא את התנינים כתיב נמי כל נפש חיה הרומשת אשר שרצו המים אלא נקט תנין לפי שהוא סמוך לויברא: **זו** היא שיבה זו היא ביאה · וא"ת ואמאי לא מצי ה"מ היכא דליכא דדמי ליה כו' וליכא למימר דה"פ דלילף תרוייהו יצירה ובריאה לטמא בהמה ודגים דע"כ לא נתקבלה ג"ש אלא חדא מינייהו מדקאמר לקמן שבקינן מופנה מצד אחד וילפינן ממופנה מב' צדדים וי"ל דעיקר קושיא אועוד סמיך*): **התם** ביבשה כתיבי · תימה וכי לא ידע דביבשה כתיב דקרא דתנינים כתיב בחמישי והאי בששי:

*) [וע"ע תוס' יומא ב: ד"ה כל"ע ותוס' מנחות ד' ד"ה מאי נ"מ]

יז א ב ג מיי' פ"ה מהל' איסורי ביאה הלכה יד ופ"י ממ"א סמג לאוין קיא טוש"ע יו"ד סימן קפט סעיף ד:

תוספי הרא"ש

ריבוי ודוקא לענין פטורי טיפה קרא אבל לשאר דברים הוי כצחצוחי זיבה גמורה תדע מדאמרינן בעל קרי שלא הטיל מים לבישיל מים טמא לפי שאי אפשר בלא צחצוחי קרי אלמא חשיבי צחצוחין כאילו היה בעין · עוד אמרינן בפ' מצות חליצה יבמה שרקקה דם תחלוץ לפי שאי אפשר בלא צחצוחי הרוק אלמא חשיבי צחצוחין כרוק בלא ריבוי דקרא: **הרואה** דם יבש מהו · הא דלא פשיטא ליה ממתניתין דהמפלת חתיכה כרא"ר יהודה בין כך ובין כך טמאה משום דאיכא דמוקי לה דפליגי באי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם: **הא** נמי תנינא כו' · אם נימוחו טמאה · תימה הא לאו יבש מעיקרא הוא דאפי' הך דתנן לקמן בפ' דם הנדה שרץ ונבלה מטמאין לחין ולא יבישים · תנן התם אם יכולין לשרות ולחזור כמות שהן מטמאין יבשין וכ"ת התם במעת לעת הכא ליטים הרבה והא מיבעיא לן בשמעתין אי אמרינן כהא מעת לעת אי לא וי"ל דנהי דלא חשיב לקמן יבש מ"מ משמע ליה אי הוה דרשי כי יזוב מידי דדאיב הוה לן למעוטי נמי האי דהשתא מיהא לאו דאיב הוא ופריך ליה דעל כרחי' לא אמרינן הך סברא דנימוחו מיקרי(נ"כ) יבש מעיקרו דא"כ אפילו לא נימוחו נמי דאא"ב דיבש מעיקרו טהור ניחא לי דלא נימוחו טהורה אבל בנימוחו קרינן ביה שפיר כי יזוב כיון דמידב דאיב ע"י שרייה אלא אי אמרת דנימוחו חשיב יבש מעיקרו ואפ"ה טמאה דלא בעי' מידב דאיב א"כ כי לא נימוחו נמי: **אמרו** אשה זו מכה יש לה בתוך מעיה כו' · לא שהיה ברור לרופאים שהיה לה מכה בתוך מעיה דא"כ אפילו אם נימוחו טהורה כדאמרינן לעיל הרואה דם מחמת מכה אפילו בתוך ימי נדתה טהורה · אלא אמרו הרופאים אלו אשה זו מכה יש לה בתוך מעיה ויבדק הדבר ע"י הטלת מים אם נימוחו דם נדה הוא ולא בא מחמת מכה וכן ההוא שברא רישא: **שרץ** ונבלה דאקושי בעינן מעת לעת · ותימה והא דם נדה נמי קתני לקמן בהדי אינך דפ' דם הנדה דלא מיקרי יבשים אלא במעת לעת וי"ל דהתם מיירי בדם הנדה שעל הבגד שנתייבש הרבה אבל דם באנפי נפשיה הוי רכיך · ומיהו תימה דלקמן נמי קתני רוק חוב תיעוי דרכיכי נינהו וי"ל דמ"מ אקושי נינהו טפי מאינך דהכא דהנהו התחילו להתייבש זה כמה ימים אבל דם דהכא שיצא יבש מן הרחם אינו רגיל להתייבש זמן גדול קודם צאתו: **וניפלוג** נמי ר' יהודה בהא · אדמים ודגים פריך אבל בקליפה ושערה לא שייך ביה פתיחת הרחם אבל משינויא דר' יוחנן נ"ל דקאי אפילו ארישא דקליפה ושערה דהא ברישא מטמא ר' יהודה בכל ענין ולא קאמר תטיל למים וקליפה שערה ועפר כולהו בריה דלא עביד דם דקריש והוי כי הני: **הואיל** ונאמר בהם יצירה כאדם · תימה בהמה דלא נאמר בה יצירה מא"ל וי"ל הא אמרינן בפ' המקשה בהמה טהורה בכלל חיה טהורה ליצירה והתם דפריך הניחא לר' מאיר אלא לרבנן מא"ל ה"מ לטפרך נמי לר' מאיר הניחא לרב יהודה אלא לר' יוחנן ולר' (מאיר) [ינאי] דמפרשי טעמא אחרינא לקמן לר' מאיר מא"ל: **הואיל** ונאמר בו בריאה כאדם אע"ג דה"ש דיצירה ניתנה והבריאה לא ניתנה זו היא שיבה זו היא ביאה והא תנא דבי ר' ישמעאל וליכא למימר ה"מ היכא דליכא דדמי ליה אבל היכא דאיכא דדמי ליה פרדמי ליה ילפינן כדאמר בפ' כיסוי הדם דקאני התם משום שאי אשר לקיים את שניהם ראי נגמרין שחיטה משחיטה הוי שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה ואי נגמרין שחיטה מסכיתה לא הוי שמה שחיטה הלכך שבקינן סכיתה וילפינן משחיטה אבל הכא איכא למימר תרוייהו: **ונגמר** בריאה מבריאה · כלומר אפי' אי ליתא להא דר' ישמעאל לגבי הא משום דאית ליה למיגמר פרדמי ליה אע"ג דלא סתרי אהדדי לגבי הא ודאי אית לן למימר דכשנאמרה למשה מסיני יצירה מיצירה ה"ה בריאה מבריאה כיון דמשמעות בריאה ויצירה שוין: **אמרי** ויברא לגופיה · לפי שנאמר תחלה · אדרבה וייצר לגופיה מיהא כיון דנתקבלה ג"ש יצירה יצירה וכי שבקינן יצירה יצירה ונילף בריאה בריאה כיון דאפשר למטר (או) הכי מסתברא למימר יצירה יצירה שנאמרה למשה מסיני וי"ל דמיסתבר ליה טפי למימר יצירה לגופיה שהיא מפרש עיקר היצירה: **ולרבי** ישמעאל מאי איכא למופנה מצד אחד למופנה משני צדדין דבשלמא לרבנן ניחא דילפינן יצירה מיצירה דמופנה משני צדדין דאין משיבין אלא לר' ישמעאל כיון דתרווייהו אין משיבין מאי איכא בין מופנה מצד אחד למופנה משני צדדין ומשני דלהכי אפנייה רחמנא להכהש משני צדדין כי היכי דלא תינמר ממופנה מצד אחד וא"ת לא לאפנייה לבהמה כ"א מצד אחד דלא ליכתוב גבי אדם אלא או יצירה או בריאה דהשתא הוי ג"ש דבהמה מופנה מצד אחד והתנין לא הוי מופנה כלל וי"ל דאי לא מופנה גבי אדם הוה ילפינן בריאה דתנין מיצירה

[תוספתא רפ"ד]

[לקמן נד:]

גליון הש"ס

גמ' לר' ישמעאל למדין כו'. מדברי תוס' נזיר מח ע"ב ד"ה ולאחותו מסתבר דס"ל לגר' סג' כאן כגירסת הר"י ס"ל למדין ומשיבין :

לקמן כה. ס.

[נ"ל מן האדמה כל חית השדה ואת כל]

[לעיל כא: מדמקן בלידה כשם רש"ל ול"ל רבי יוחנן]

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אם נמוחו טמאה. עיין * פי' ש"ך סי' קפח ס"ק יח ודו"ק ועי' בתשובות הר"ס לנאל סוגי בשאר המפרשים לוס ג' :

עירובין נא: יומא ב: מכות יג: יבמות ע: ס"ל כ' סוכות מג: מנחות ד' ודף מג: בכורות לג: חולין פה:

[שלשה מדות הללו משום ר' ישמעאל לצריכים סיקן] [שבת סד]

מוסף רש"י אם נמוחו טמאה. משום נדה, דדם הוא (לעיל כא.). כמה היא שרייתן. דנימא אי הדרא כבי אי שיעורא לאין ניהו (לקמן נד:). בפושרין מעת לעת. אבל אי בצוי עפי מים חמים או יותר ממעת לעת, יבשין הן (שם). לפתיחת הקבר. הרחם, בלא דם. דם לידה (לעיל כא.). זו היא שיבה זו היא ביאה. מפרש בתו"כ מה ביאה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע, אלמא גמרינן גזרה שוה כה"ג, ואע"ג דלא דמו בתיבות הואיל ושניהם לשון ביאה הבית הן, ויש לשונות אחרים אבל זה עיקר (מנחות ד. ופי' רש"י פרוזין נא. כלרוכה). לאפנויי. צריך שתהא גזרה שוה זו מב' תיבות מופנין למדרש זה, שלא יהו צריכין לגופן ומאחר שמופנין ללמוד גזרה שוה הוה ליה כמאן דכתיב דרשא בקרא בהדיא ואין משיבין עליה (שבת סד. ע"ש).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones